

FAKTA OM DÖVA BARN?

EN FÖRSTUDIE OM DÖVA SMÅ BARN

Carin Roos
Utbildningsvetenskapliga institutionen
Karlstads universitet

Förord

Jag vill tacka Sveriges Dövas Riksförbunds Testaments- och Donationsfond för det bidrag till finansiering som möjliggjorde att jag under en tid kunde koncentrera mig på denna förstudie. Detta har också haft stor betydelse för, och även faktiskt lagt grunden till, ett större forskningsprojekt som hösten 2008 beviljades av det statliga Vetenskapsrådet. Jag fick, tillsammans med Kerstin Falkman från Göteborgs universitet, pengar för en treårig studie som har fått namnet MILD (projektet handlar om Mentalisering, Intention och Lärande hos Döva barn med döva föräldrar). Studien påbörjades nu i år.

Långserud 2009-10-19

Carin Roos

Innehållsförteckning

<u>Förord.....</u>	<u>2</u>
<u>Innehållsförteckning.....</u>	<u>3</u>
<u>Statistiska fakta - Bakgrund.....</u>	<u>4</u>
<u>Specialskolans och förskolans barn.....</u>	<u>4</u>
<u>Hörselscreening av nyfödda.....</u>	<u>5</u>
<u>Metod och resultat.....</u>	<u>5</u>
<u>Sammanställning av enkät.....</u>	<u>5</u>
<u>Sammanfattning av de statistiska uppgifterna.....</u>	<u>7</u>
<u>Antal döva förskolebarn.....</u>	<u>8</u>
<u>Antal födda döva barn per år i Sverige.....</u>	<u>8</u>
<u>Antal födda döva barn med döva föräldrar per år i Sverige.....</u>	<u>8</u>
<u>Antal döva barn som opereras med CI.....</u>	<u>8</u>
<u>Antal döva barn som placeras i en förskola för hörande barn.....</u>	<u>8</u>
<u>MILD-studien.....</u>	<u>8</u>
<u>Forskare i projektet.....</u>	<u>9</u>
<u>Bakgrund till MILD-studien.....</u>	<u>9</u>
<u>Syfte.....</u>	<u>9</u>
<u>Metod.....</u>	<u>9</u>
<u>Förväntade resultat.....</u>	<u>10</u>
<u>Referenser.....</u>	<u>11</u>
<u>Bilagor .....</u>	<u>13</u>

Statistiska fakta - Bakgrund

Målet för min ansökan till SDR:s Testaments- och Donationsfond var att möjliggöra för mig att under en period koncentrera mig på att samla data att användas som underlag för vidare ansökningar om forskningsfinansiering. Framför allt ville jag använda stipendiet till att planera och genomföra en förstudie till ett kommande projekt och undersöka de sk. fakta som hela tiden används i dövsammanhang och i forskningstexter om döva barn. Jag har hittills bara hittat texter som anger ungefärliga uppgifter som t.ex.;

- Det finns ungefär 200 döva förskolebarn.
- Det föds ungefär 70 döva barn varje år.
- Man brukar ange att ca 5 % av döva barn har döva föräldrar.
- I stort sett alla döva barn idag opereras med CI.
- De flesta döva barn placeras idag i vanlig förskola för hörande barn.

osv

Det är otillfredsställande med dessa osäkra siffror eftersom mycket av det som planeras för döva barn på grund av detta inte bygger på vetenskaplig grund och fakta.

Syftet med arbetet var alltså att ta fram fakta kring olika faktorer, som rör döva barn för att kunna använda dessa som underlag för kommande forskningsansökningar. Sådana uppgifter kan vara antal döva förskolebarn i Sverige, antal födda döva barn varje år, antal döva barn som har döva föräldrar, antal döva barn som opereras med CI och antal döva barn som placeras i vanlig förskola för hörande barn. Frågeställningen var att utröna vilka statistiska uppgifter som finns i olika typer av texter för att beskriva bakgrundsfakta till gruppen döva förskolebarn och som fortfarande anges som ungefärliga? Vilka av dessa vanliga uppgifter kan beläggas?

Genom mina efterforskningar kunde jag se att en del av dessa uppgifter fortfarande är osäkra trots att man idag genomför hörselscreening av alla nyfödda barn redan under de allra första två levnadsveckorna i alla svenska län. Jag fick också vänta in en studie som sammanställdes av Hendar för SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) och som publicerades i deras regi under sommaren 2008. I den hade jag hoppats få svar på en del av frågorna eftersom jag fått uppgift om att den var utsänd till alla hörcentraler i Sverige. Nu visade det sig att så inte var fallet så jag har själv skickat ut en kort förfrågan för att i någon mån täcka in de första åren och därmed de yngsta barnen.

Specialskolans och förskolans barn

Specialskolan tog emot 31 elever totalt under 2007 i År 1, en siffra som tidigare år har pendlat mellan 24 – 39 elever (SPM, 2007). Man kan anta att dessa elever inte utgör hela populationen av döva barn eftersom uppgifter finns om att barn med CI inte alltid kommer till specialskolan, i alla fall inte i År 1.

Jag skickade därför ut en enkät för att försöka utröna hur många barn som faktiskt föds per år där hörselnedsättningen är betydande och man enligt WHO:s definition av hörselskada kan säga att barnet är dövt. Med utgångspunkt i WHO:s definition (tabell 1) bad jag hörcentralerna om uppgift på alla barn som fötts under 2007 och 2008 med en nedsättning på 80dB eller mer på bästa örat.

Tabell 1 WHO:s klassifikation (se Arlinger, NAS, 2007)

Grad av hörselnedsättning	Angivet i dB	Motsvarande svensk term
Mild hearingloss	Medicinsk hörselnedsättning på 25 – 40dB på bästa örat, för barn 15 – 40dB	Lätt hörselnedsättning
Moderate hearingloss	Medicinsk hörselnedsättning på 41 – 60dB på bästa örat	Måttlig hörselnedsättning
Moderately severe	Medicinsk hörselnedsättning på 61– 80dB på bästa örat	Uttalad hörselnedsättning
Severe hearingloss	Medicinsk hörselnedsättning på 80dB – och mer på bästa örat	Svår/grav hörselnedsättning, Dövhet

Hörselscreening av nyfödda

Sedan 2007 hörselscreenas alla nyfödda barn i Sverige (HRF, 2007). Det föds ungefär 100.000 barn per år i vårt land (SBU, 2004). Enligt Statens statistiska Centralbyrå (SCB 2007) varierade antalet barn mellan åren 1990 till 2004 mellan 90 144 och 110 150 barn. Av dessa beräknar Statens beredning för medicinsk utveckling (SBU) att endast ”drygt 1 promille” (SBU, 2004, s. 1) har en betydande hörselnedsättning. Enligt Specialpedagogiska skolmyndighetens rapport (Hendar, 2008) förmodar man att c:a 2,8 promille (beräkningen gjord på barn födda 1988-1998) av barnen har en ”habiliteringskrävande hörselnedsättning” (Hendar, 2008, s. 23). I uppgifter som de ovan nämnda är det osäkert vad man menar och vilka barn som egentligen åsytas. Anledningen kan vara att man inte tydligt definierar vad man avser med hörselnedsättning/dövhet, dvs. vilken typ av skada man avser med utgångspunkt i WHO:s definition.

Med en beräkning gjord på 2,8 promille av antalet födda barn/år och en förmodan att det som avses är barn som klassificeras enligt WHO grupperna, uttalad och grav hörselnedsättning/dövhet skulle det alltså födas 280 barn per år med dessa typer av hörselnedsättningar. Siffran 200 som ibland anges kan vara en grov avrundning av ovanstående siffra. Alla dessa kommer att (enligt medicinsk expertis som rapporterats i SBU:s rapport, 2004) hittas under screeningen. Barn med lättare hörselnedsättningar utgör däremot en grupp som är betydligt osäkrare. Dels är de svårare att hitta vid en hörselscreening och dels upptäcks de ofta senare.

Metod och resultat

I denna förstudie valde jag att sända ut en enkät till alla hörcentraler i Sverige. Enkäten skickades ut i februari 2009 och är först nu insamlad och avslutad. Detta innebär att det tagit lång tid att få in svaren från samtliga län. Jag har nu fått svar från samtliga hörcentraler som är ansvariga för barn. Organisationen ser lite olika ut i de olika länen. I en del har man koncentrerat sitt omhändertagande och familjekontakter till ett sjukhus medan i andra har flera. I en del fall organiseras de som förut i en enhet som benämns Pedagogisk hörselvård medan man i andra noga skiljer på den medicinska behandlingen och annat habiliterande eller psykologisk och pedagogiskt stöd. Det har därför inte varit självklart vem som kunnat ge svar på min förfrågan. I en del fall har jag fått svar först sedan jag tagit flera brev- och telefonkontakter.

Sammanställning av enkät

Den utskickade enkäten har vissa begränsningar. Jag har t.ex. fått svar på antalet döva barn och kan utläsa hur många av dessa som CI-opereras, däremot ger inte svaren besked om hur många av barnen som opererats med CI har döva föräldrar eller exakt vid vilken ålder barnets operation sker.

Vad man däremot kan se är hur många barn totalt som hittills opererats. I några fall skriver också den audionom som svarat på enkäten att operation planeras. Tydligt är i alla fall att de flesta barn inte opereras under sitt första levnadsår, något som ofta anges i många texter (se tabell 2 nedan). Man kan se i tabellen att av de 30 barn som fötts under 2007 är 14 opererade vid tillfället för datainsamlingen, dvs. våren 2009. Det är alltså enligt mina siffror 50% av barnen som opererats under sitt första levnadsår. Det är däremot möjligt att siffran 80% opererade som ofta anges för gruppen förskolebarn (Roos, 2008) kan stämma eftersom det skulle kunna vara så att många väntar något eller några år innan de låter operera sina barn. Siffran 80% är, vad jag kan finna, dock inte bekräftad i någon officiell statistik. I MILD-projektet har vi kontakt med samtliga föräldrar till de 5 döva barn som fötts under 2008. Vi har också 1 barn fött 2007 och 3 barn födda 2009. Av siffrorna i tabellen och utifrån observation och samtal med de döva föräldrarna har det visat sig att inga av deras barn ännu är opererade med CI.

Det anges också ofta i debattartiklar och liknande att i stort sett alla döva barn som finns i storstadsregionen (Stockholm, Göteborg och Malmö) opereras med CI. Tabellen visar dock att av de totalt 25 barn som finns i storstadsregionerna är endast 8 (32%) opererade. När det gäller övriga landets 32 döva barn har 17 (53%) fått CI inopererat. En tolkning här kan vara att man i de delar av landet som inte har nära till pedagogiskt stöd och förskoleverksamhet på dövas villkor innebär stora omställningar för familjen med t ex flytt till orter med bättre utbud, vilket gör att man hellre väljer operation. I storstadsregionerna finns större valmöjlighet och därmed kan man välja en teckenspråkig start för sitt barn. Det kan då upplevas som en möjlighet att avstå, eller vänta med, operation.

Av tabell 2 kan man också utläsa att av det totala antal döva barn som föds per år har c:a 18% döva föräldrar (2007: 30 döva totalt varav 5 med döva föräldrar; 2008: 26 döva totalt varav 5 med döva föräldrar). Vi kan också se att av det totala antalet födda barn i Sverige per år är c:a 0,3 promille döva per år, dvs. c:a 30 barn per år, beräknat på att det föds c:a 100 000 barn i Sverige per år. Siffran 0,3 promille kan sättas i relation till de siffror som Specialpedagogiska skolmyndigheten anger (c:a 2,8 promille, alltså 280 barn per år). I min tabell finns bara de barn som har en dövhet enligt WHO's definition, alltså med en nedsättning på 80dB eller mer på bästa örat (severe hearingloss). Detta tyder på att SPSM räknar in en större grupp barn i den siffra som de anger och att den i så fall motsvarar åtminstone de två sista grupperna, alltså från 61dB:s nedsättning på bästa örat och uppåt.

Tabell 2 Förekomst av diagnostiserade fall av dövhet 2007-2008 med hörselnedsättning på 80dB eller mer på bästa örat

LÄN	ANTAL FÖDDA 2007	ANTAL MED DÖVA FÖRÄLDRAR FÖDDA 2007	ANTAL FÖDDA 2008	ANTAL MED DÖVA FÖRÄLDRAR FÖDDA 2008	ANTAL SOM OPERERATS MED CI, FÖDDA 2007	ANTAL SOM OPERERATS MED CI, FÖDDA 2008	SUMMA BARN 2007-08
Blekinge län	0	0	0	0	0	0	0
Dalarnas län	2	0	2	1	2	1	4
Gotlands län	0	0	0	0	0	0	0
Gävleborgs län	0	0	0	0	0	0	0
Hallands län	1	1	0	0	0	0	1
Jämtlands län	1	0	2	0	1	1	3
Jönköpings län	0	0	2	0	0	0	2
Kalmar län	0	0	0	0	0	0	0
Kronobergs län	1	0	1	0	0	0	2
Norrbottnens län	1	0	1	0	1	1	2
Skåne län	3	1	2	1	1	1	5
Stockholms län	10	0	8	2 (1 båda, samt 1 med en döv förälder)	2	2	18
Södermanlands län	1	0	0	0	1	0	1
Uppsala län	1	1	2	0	1	0	3
Värmlands län	1	0	0	0	0	0	1
Västerbottens län	1	0	1	0	0	0	2
Västernorrlands län	1	1	1	0	0	1	2
Västmanlands län	1	0	0	0	1	0	1
Västra Götalands län	1	0	1	0	1	1	2
Örebro län	2	1	3	1	1	2	5
Östergötlands län	2	0	1	0	2	1	3
Totalt antal	30	5	27	5	14	11	57

Sammanfattning av de statistiska uppgifterna

Syftet med förstudien var att ta reda på fakta kring uppgifter som ofta anges i texter av olika slag som handlar om döva barn. Sådana uppgifter kan vara att det finns ungefär 200 döva förskolebarn, att det föds ungefär 70 döva barn varje år, att ca 5 % av döva barn har döva föräldrar, att i stort sett alla döva barn idag opereras med CI och att de flesta döva barn placeras idag i vanlig förskola för hörande barn.

Denna förstudie kunde genom en analys av giltiga och tillförlitliga källor svara på några av dess frågor, eller påståenden, vilka redovisas nedan.

Antal döva förskolebarn

I Sverige föds c:a 100 000 barn per år. Av dessa är c:a 0,3 promille döva (c:a 30 barn), dvs de har en hörselnedsättning på 80dB eller mer på bästa örat. Det skulle innebära att det idag finns c:a 180 döva barn mellan 0-6 år i Sverige. Siffran 200 barn som oftast anges är alltså något för hög.

Antal födda döva barn per år i Sverige

Antalet brukar uppges till c:a 70 döva barn som föds per år, vilket enligt denna förstudie inte tycks stämma. År 2007 föddes 28 döva barn och 2008 föddes 26 döva barn. Det är inte troligt att det plötsligt under två år i följd skulle födas så markant färre barn än annars. Det är snarare så att det är möjligt att man i begreppet döva barn också räknat in barn med en uttalad hörselnedsättning, enligt WHO:s definition dvs. barn som har en hörselnedsättning mellan 61-80 dB på bästa örat. Alltså kan vi nog räkna med att det föds ungefär 25 – 30 döva barn per år.

Antal födda döva barn med döva föräldrar per år i Sverige

Antalet döva barn som har döva föräldrar tycks vara c:a 5 barn per år. Det skulle innebära att c:a 18 % av alla döva barn har döva föräldrar. En mycket högre siffra än de 5-10% som brukar anges. Det är möjligen så att denna äldre siffra kommer från tidigare statistiskt material när fler barn drabbades av dövhet p g a sjukdomar snarare än ärftlighet. Exempel på sjukdomar som numera inte utgör ett lika stort problem med risk för dövhet är t ex rubella (röda hund), meningit, skador i samband med förtidig födsel och medicinsk behandling. Den högre procentsatsen visar att gruppen döva barn med döva föräldrar utgör en större andel än tidigare i relation till de döva barn som har hörande föräldrar.

Antal döva barn som opereras med CI

Det tycks vara så att föräldrarna till hälften av barnen väntar med att låta operera sina barn med CI. Det tycks också vara så att döva föräldrar med döva barn väntar ytterligare lite längre eller avstår från operation av sina barn. Uppgiften att i stort sett alla opereras under sitt första levnadsår och att 80% av barnen opereras under förskoleperioden tycks vara baserat på gissningar som möjligen inte stämmer. Av det insamlade datamaterialet från den aktuella förstudien kan man inte heller utläsa det eftersom enbart uppgifter om barn födda 2007 och 2008 har begärts in.

Antal döva barn som placeras i en förskola för hörande barn

Denna fråga har jag inte alls kunnat besvara i denna förstudie. För det krävs en helt annan databas. För att svar på denna fråga måste man söka data från alla Sveriges kommuner eller begära uppgift om varje enskilt barn genom en förfrågan till föräldrarna. Detta har inte funnits tid eller ekonomisk möjlighet att genomföra inom den ram som getts i förstudien. Den frågan kvarstår alltså obesvarad.

MILD-studien

Den förstudie som beskrivits ovan ligger till grund för en studie som finansieras av projektanslag från Vetenskapsrådet för åren 2009-2011. Studien har fått namnet MILD som står för *Mentaliseringsutveckling och lärande hos små döva barn med döva föräldrar – Barns strategier att uttrycka och förstå egna och andras intention, i åldern 0-2 år* (Vetenskapsrådet, 2008). Fokus i studien är mentaliseringsutveckling, barns intention och lärande i familjer där både barnet och föräldrarna är döva. Studien har precis påbörjats (under våren 2009) och hittills deltar 8 döva barn (födda 2007-2009) med döva föräldrar. Förhoppningsvis får vi också kontakt med alla de barn som föds nu under 2009. Rent statistiskt, sett utifrån förstudiens resultat, så bör det vara ytterligare några

barn som vi skulle kunna få med i studien. Det förutsätter förstås att de får vetskap om vår studie och anmäler sig till den.

Forskare i projektet

Carin Roos, Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet, projektledare
Kerstin W. Falkman, Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet, forskare

Bakgrund till MILD-studien

Syftet med projektet är att ur ett longitudinellt perspektiv studera den tidiga kommunikativa och sociala interaktionen mellan döva barn och deras döva föräldrar under de två första levnadsåren. Studien har sitt fokus på den tidiga sociala kognitionen med utgångspunkt i barnets kommunikativa strategier och dess betydelse för barnets lärande.

Grundläggande för att meningsfull kommunikation ska kunna komma till stånd är förmågan att förstå att man själv och andra har ett tanke- och känsloliv som styr beteendet. Vi kallar detta mentaliseringsförmåga. Tidigare forskning på området visar en försenad utveckling av denna förmåga i gruppen döva barn med hörande föräldrar. En möjlig förklaring till detta kan vara en brist i den tidiga kommunikativa utvecklingen hos barnen som kan vara orsaken till denna försening. Svenska förhållanden är unika då döva barn, relativt sett, får teckenspråk tidigt och har uppvisat mindre kraftig försening än de barn som inte fått teckenspråk tidigt (Falkman, Roos & Hjelmqvist, 2007). Forskning gjord framförallt i övriga Europa och Australien visar att döva barn till döva föräldrar, dvs. barn som från födseln har ett språk gemensamt med sina föräldrar däremot inte uppvisar någon försenad mentaliseringsutveckling. När det gäller svenska förhållanden saknas denna forskning. Döva barn till döva föräldrar kan förväntas ha en naturlig och mycket tidig teckenspråkig kommunikation med sina föräldrar. Internationellt saknas forskning med fokus på hur den allra tidigaste interaktionen ser ut med fokus på social kognition. Det är detta fokus vi har i MILD-projektet.

Syfte

Syftet med projektet är att följa utvecklingen av kommunikation och socialt samspel hos döva barn med döva föräldrar under två år. Vi vill studera kommunikationen mellan barnen och föräldrarna med fokus på hur barnen lär sig och visar egen intention och förstår andras intention.

Metod

För att kunna studera kommunikationen mellan barn och föräldrar genomför vi videoinspelningar med några månaders mellanrum fram till att barnet fyller två år. Vi vill spela in naturliga samspelesituationer.

Vid tre tillfällen (då barnet är ca 9, 15 och 21 månader) gör vi även ett test, det så kallade ESCS (Early Social Communication Scale, Mundy m.fl, 2003). Det är ett test där vi visar barnet olika leksaker och ser hur barnet samspelar kring dem med testledaren. Det blir som en lek för barnet men visar oss hur barnet visar egen intention, gemensam uppmärksamhet, tar kontakt, svarar på kontakt och samspelar visuellt och med tecken.

Alla uppgifter om personer som är med i undersökningen är konfidentiella. Alla som medverkar i studien är anonyma för utomstående. I rapporterna där vi redovisar resultaten av undersökningen

kommer det inte att vara möjligt att identifiera någon enskild person.

De videoinspelningar som vi gör är till för att vi inte ska missa viktig information om hur barnen samspelar med omgivningen. Filmerna kommer bara att användas av oss som forskningsmaterial och kommer att förvaras i låsta skåp så att ingen utomstående kan få tillgång till dem.

Förväntade resultat

I de tidiga program som den pedagogiska hörselvården erbjuder familjer som just fått veta att deras barn har en dövhet eller hörselnedsättning försöker de att i så stor utsträckning som möjligt tillämpa de forskningsresultat som finns. När det gäller den tidigaste interaktionens betydelse för dessa barn finns däremot ytterst lite forskning. Vi anser därför att denna studie kan ha stor betydelse för utformning av dessa program särskilt som barnen numera upptäcks mycket tidigt, i samband med hörselscreening redan under första levnadsveckorna. Hörselscreening är sedan 2007 fullt utbyggd i alla landsting (HRF, 2007). Detta är också ett exempel på att teknik ofta utvecklas snabbare än tillämpning och metoder för pedagogiskt bemötande hinner utvecklas. Vi har i Sverige idag ännu ingen utbyggd beredskap för detta mycket tidiga pedagogiska stöd. De tidiga insatserna för dessa familjer består i huvudsak oftast av medicinsk och teknisk support, vilket är otillfredsställande (HRF, 2007).

Vi ser redan i våra första data exempel på hur föräldrarna är känsliga för och reagerar på sitt barns signaler. Vi ser också hur döva föräldrar anpassar sig till visualitetens villkor på ett naturligt sätt som inte bryter barnets möjlighet att tidigt kommunicera. Vi kan också redan se resultat som tyder på att dessa barn och föräldrar är *typiska*¹ i sin interaktion och att barnen inte verkar avvika från en ”normal” eller typisk utveckling vad gäller kommunikativ förmåga.

---

1 I forskningslitteratur anger man oftare idag ordet *typisk* istället för *normal* eftersom ordet normal tyder på att det finns något onormalt. Snarare skulle ett barns utveckling kunna vara ovanligt, annorlunda eller atypiskt. Vi använder också detta begrepp, typisk utveckling, i våra texter.

Referenser

Arlinger, S. (2007). *Nordisk lärobok i audiologi*. Stockholm: NAS & Tegnér.

Falkman, K. W., Roos, C., & Hjelmqvist, E. (2007). Mentalizing skills of non-native, early signers: A longitudinal perspective. *European Journal of Developmental Psychology*, 4, (2), 178-197.

Hendar, O. (2008). *Måluppfyllelse för döva och hörselskadade i skolan. Redovisning av uppdrag enligt regleringsbrev: Slutrapport*. Örebro: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

HRF. (2007). *Äh, det var inget viktigt .... Om hörselskadades situation i Sverige. Årsrapport 2007*. Stockholm: Hörselskadades Riksförbund.

Mundy, P., Delgado, C., Block, J., Venezia, M., Hogan, A., & Seibert, J. (2003). *A Manual for the Abridged Early Social Communication Scales (ESCS)*. Miami: University of Miami.

Roos, C. (2008). *Skriftspråkande barn med dövhet eller hörselnedsättning*. Härnösand: Specialpedagogiska institutet.

SCB. (2007). *Årsrapport 2007*. Stockholm: Statens Statistiska Centralbyrå.

SBU. (2004). *Allmän hörselscreening av nyfödda*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utveckling.

SPM. (2007). *Årsredovisning 2007*. Härnösand: Specialskolemyndigheten.

Vetenskapsrådet. (2008). *Projektkatalog. U:2008. Utbildningsvetenskapliga kommitténs stöd till forskning och forskarutbildning, beslutade 2008*. (Projektnummer 2008:4962). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1 Ansökan om medel från SDR:s forskningsfond

Jag erhöll 15000kr ur fonden vilket jag här åter vill tacka för!

Långserud 2007-01-31

Sveriges Dövas Riksförbund
Box 300
793 27 Leksand

Ansökan om stipendium för förstudie till ett planerat forskningsprojekt

Personuppgifter:

Carin Roos, FilDr 540223-3505 e-post: Carin.Roos@lhs.se
Byn Berget
661 96 Långserud

Hem: 0533-500 75

Mobil: 0708-33 64 54

Arb: 08-737 96 87

Kompetens och konkurrens

Jag söker medel ur SDR:s Testaments- och Donationsfond för att fördjupa min kunskap om situationen för döva förskolebarn och förbereda för vidare forskning. Min yrkes erfarenhet gäller både pedagogik och specialpedagogik. Men viktigast av allt så har jag sedan 1975 undervisat döva och hörselskadade barn och sedan 1980 är jag dövläroare. År 2004 doktorerade jag i ämnet "Döva barns läs- och skrivlärande". I min nuvarande tjänst på Lärarhögskolan i Stockholm ingår bara en mycket liten del som jag får ägna åt forskning (15%). Det är forskning jag vill ägna mig åt. Jag tvingas dock konkurrera med alla de tusentals forskningsansökningar som inkommer till de statliga forskningsfonderna varje år.

Min bakgrund är en lång (närmare 30 år) yrkesutövning som pedagog, inom förskola, skola, specialskola, habilitering och högskola. När jag disputerade 2004 gjorde jag det för att få möjlighet att bedriva forskning inom ett område som är mycket lite beforskat, vilket konstaterats bl a av utredningen om Teckenspråkets ställning i Sverige (SOU 2006:54 och SOU 2006:29). Det forskningsområdet jag doktorerat i handlar om döva barns läs- och skrivutveckling.

Mitt forsknings- och kunskapsområde gäller både det sk "Early Childhood Literacy" och döva barns möten med skrift. Jag har ett forskarämne som kan utveckla det specialpedagogiska området som gäller av undervisning av döva barn.

Deltagande i och bedrivande av forskningsprojekt

Jag har tyvärr inte ännu fått möjlighet att bedriva forskning i någon större omfattning. Däremot har

jag hela tiden sökt forskningsanslag, tyvärr med nedslående resultat. Så här långt! Jag har sökt från FAS (Forskningsrådet för Arbetsliv och Samhälle) för 6 projekt, från Vetenskapsrådet för 3 projekt och från Riksbankens Jubileumsfond för 2 projekt. Bedömningarna av mina ansökningar har hela tiden varit positiva men inte räckt till i konkurrensen. Jag befarar att man anser att mitt forskningsområde är för snävt och inte rör ett tillräckligt stort antal barn i Sverige eftersom det gäller den lilla gruppen döva förskolebarn. I slutändan drabbar det hela det teckenspråkiga pedagogiska forskningsfältet och därmed direkt verksamheten i förskola och skola för döva barn som inte får chansen till forskningsbaserat utvecklingsarbete.

De första två åren efter min disputation har jag skrivit och medverkat i statliga utredningar och utbildningar. Jag har också hela tiden arbetat deltid i åtminstone ett forskningsprojekt som är finansierat av FAS. Projektet leds av Åsa Wengelin vid Lunds universitet. Jag har arbetat med alla teckenspråkiga kontakter och ansvarat för all datainsamling i detta projekt. Projektet handlar om en jämförelse mellan hur hörande anpassar sitt sätt att skriva i on-linesamtal (chat) i jämförelse med hur döva gör det (i textissamtal). Vi studerar hur texten och sättet att skriva skiljer sig åt från hur man skriver i lugn och ro i vanliga sammanhang när man inte är on-line. Det gäller att skynda på att samla viktig information innan döva helt slutar att använda sig av textissamtal. Döva har ju samtalat via textisen mycket längre än hörande har chattat. Vi riskerar att förlora mycket kunskap om vi inte hinner fånga upp detta.

Mitt mål är alltså att uppjobba kontakter, vara väl påläst och skriva trovärdiga ansökningar som klarar den hårda konkurrens som råder och därmed få möjlighet att få anslag. Jag inser att jag parallellt med mitt arbete också måste förkovra mig och utveckla min forskarkompetens för att inte förlora den. Därför söker jag härmed anslag ur SDR:s testaments- och Donationsstiftelse. Jag har inte sökt medel till detta från någon annan fond. Däremot har jag sökt medel ur Stiftelsen SAF, Lärarförbundet för att planera och skriva den forskningsansökan som den här planerade förstudien ska vara för. Får jag bidrag från både SDR och SAF kommer jag dels att ha statistiskt underlag som gäller den grupp barn jag intresserar mig för, döva förskolebarn, och dels ha möjlighet att skriva en utförlig forskningsansökan.

Användning av medlen

Jag kommer att använda stipendiet till att planera och genomföra en förstudie till kommande projekt, som jag förhoppningsvis så småningom får anslag till. Jag vill i denna förstudie undersöka de sk. fakta som hela tiden används i dövsammanhang och i forskningstexter om döva barn. Jag har hittills bara hittat texter som anger en ungefärlig källa t.ex.;

- Det finns ungefär 200 döva förskolebarn.
  - Det föds ungefär 70 döva barn varje år.
  - Man brukar ange att c:a 5 % av döva barn har döva föräldrar.
  - I stort sett alla döva barn idag opereras med CI.
  - De flesta döva barn placeras i vanlig förskola idag.
- osv

Det är otillfredsställande med dessa osäkra siffror eftersom mycket av det som planeras för döva barn därför inte bygger på vetenskaplig grund.

Syftet med arbetet är alltså att ta fram fakta kring olika faktorer som underlag för kommande forskningsansökningar.

Rapportering av statistiken kan lämpligen ske i form av en artikel i Dövas Tidning och i en text på

SDR:s hemsida men jag vill också publicera uppgifterna som en artikel i en vetenskaplig tidskrift. Jag tycker också att vi saknar en bok om döva barn för föräldrarna som ger dem fakta. En bok med titeln "Nästan allt om döva barn". Kanske! Om jag fick tid kunde jag börja ett sådant arbete!

Metod

Jag planerar att skicka ut en enkät till alla landets medicinska hörselvård för uppgifter om t ex antal döva barn. Jag ska också skicka en till alla landstingens Hörsel- och Dövenheter. Lämpligt är att skicka enkäten till de förstadielärare och specialpedagoger som är verksamma där. För att inte riskera att få in dubbla uppgifter på samma individer måste jag be dem uppge de första 6 siffrorna i personnumret. Därav följer att jag också måste begära etisk prövning av universitetens och högskolornas etiska nämnd.

Enkäterna kan jag sedan få hjälp att databearbeta via Lärarhögskolans statistiker.

Kostnads kalkyl

Resor för personliga besök t ex till Leksands folkhögskola, SDR:s kansli	5000SEK
Kopieringskostnader, papper och porto till enkätutskick	5000SEK
Inköp av dataprogram för statistisk bearbetning av informationen	4000SEK
Ungefär 4 veckors undersökande arbete och bearbetning av enkäterna	20000SEK
Ungefär 1 veckas artikelskrivning och åiterrapportering till SDR och påbörjar en informationsbok för föräldrar	5000SEK
Totalt	39000 SEK

Referenser

Åsa Wengelin, FDr, projektledare
Lunds universitet
Institutionen för Lingvistik

Kristina Rabell, Pedagogisk ledare
Lärarhögskolan i Stockholm

Kerstin Stenberg, Utbildningsledare
Lärarhögskolan i Stockholm

Bilagor:.

CV bil 1

Långserud 2007-01-09

.....
Carin Roos